

ALISON VIR

ŠEST TJUDORSKIH
KRALJICA

*Katarina
Aragonska*

PRAVA KRALJICA

Prevela
Dubravka Srećković Divković

■ Laguna ■

Naslov originala

Alison Weir

SIX TUDOR QUEENS:

KATHERINE OF ARAGON, THE TRUE QUEEN

Copyright © 2016 by Alison Weir

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

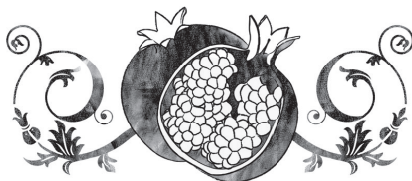
Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

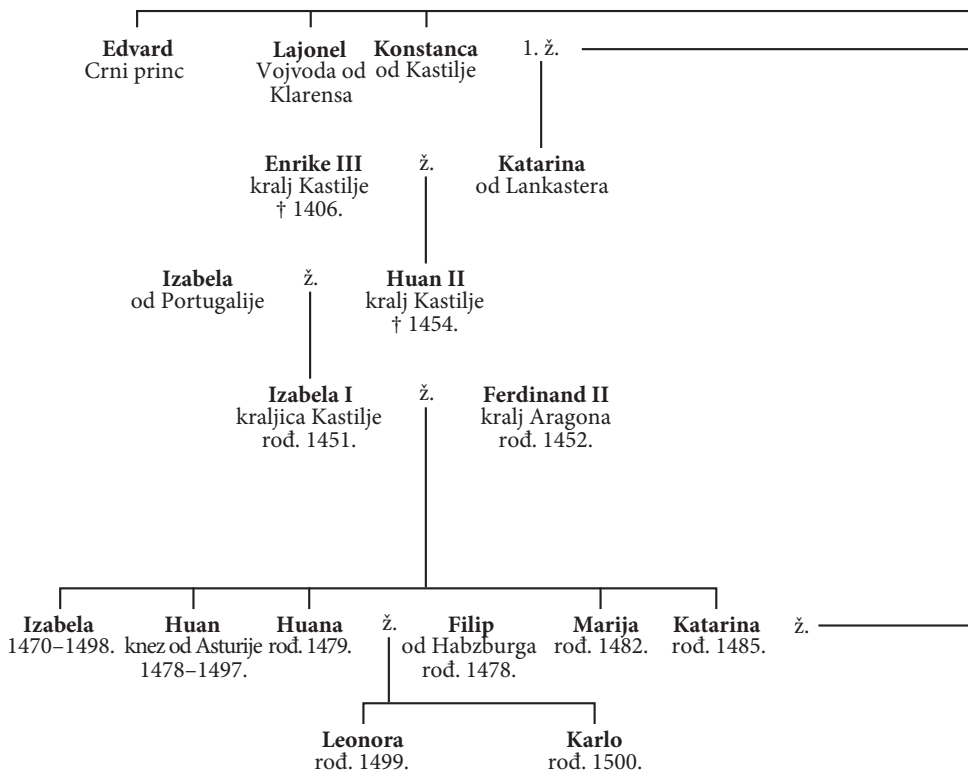
*Katarina
Aragonska*

1501

ŠPANIJA

(Kuća Trastamara)

ENGLSKA

(Kuća Tjudora)

Edvard III
kralj Engleske
† 1377.

Džon 3. ž. **Katarina**
od Gonta 3. ž. **Svinford**
vojvoda od
Lankastera
† 1399.

Džon Bofort
vojvoda od Samerseta

Džon Bofort
vojvoda od Samerseta

Edmund ž. **Margareta**
Tjudor Bofort
erl od
Ričmonda

Henri VII ž. **Elizabeta**
rod. 1457. od Jorka
rod. 1466.

Artur
princ od
Velsa
rod. 1486.

Margaret
rod. 1489.

Henri
vojvoda od
Jorka
rod. 1491.

Meri
rod. 1496.

Edmund
vojvoda
od Jorka

Ričard
erl od
Kembridža

Ričard Plantagenet
vojvoda od Jorka

Edvard IV
† 1483.

Edvard V **Ričard**
„Prinčevi u Taueru“
rod. 1466.

Ser Ričard
Poul

Redžinald Poul
rod. 1500.

Tomas
vojvoda
od Glostera

Vojvode od
Bakingema

Džordž
vojvoda od
Klarena

ž. **Margareta**
rod. 1473.

Ričard III
† 1485.

Edvard
erl od
Vorika
1475–1499.

Sa svom svojom ljubavlju, najboljoj i najdražoj majci.
Točak se obrnuo za pun krug: tu smo odakle je sve počelo.
Hiljadu puta hvala na tvojoj veri u mene
i na tvojoj nesebičnoj ljubavi i podršci.
Blagoslovena bila.

Svojoj kćeri sam dala ime po Katarini,
jer Katarina je bila žena od časti i načela, kao ti.

„...od žene što dvadeset godina
kô zlatna ga je kolajna resila,
a nikad svoj sjaj nije gubila;
od žene što ga voli ljubavlju
kô što je ljubav kojom anđeli
pravednike ljube; od kraljice
koja će, kad i najcrnji udar
sudbine padne, blagosiljati
ime kraljevo,“

(Viljem Šekspir,
Henri VIII, Čin 2, Scena 2)

Kô zimzelen što ne vene
i ne menja listu boju,
tako i ja, bez promene,
verno ljubim gospu svoju.

(Kralj Henri VIII)

Prvi deo
Princeza iz Španije

Prvo poglavlje

1501.

Obala Engleske sad je bila bliža. Stojeći uz ogradu palube visoko nad krmom broda, dok su joj pramičci zlatnoriđe kose šibali lice, Katalina je videla zeleno-smeđa brda i zvonike crkava oko kojih su šćućurene počivale kuće, a u ošamućujućoj dubini pod njima, između kopna i lađe što se ljuljala, sivo, usklobučano more. Koliko je drugačije sve to izgledalo od Korunje, s njenim toplim plavim vodama i moćnim Herkulovim tornjem, ili od uzbudljivog širokog prostranstva zaliva Lareda! Odsad će sve biti drugačije.

Kraj nje je stajala njena počasna dvorska dama i draga prijateljica Marija de Salinas.

„Sad nemamo još mnogo do ulaska u luku“, kaza Katalina. „Kad pomislim koliko sam godina maštala da otputujem u Englesku, prosto ne mogu da poverujem da sam takoreći tu. Bogu hvala te si ti sa mnom, Marija. Ne bih volela da se sa ovim suočavam sama.“ Nikom drugom to ne bi priznala.

„A ja se radujem što je Vaša visost uz mene“, odgovori Marija. Bila je dve godine starija od Kataline i drugovale su čitavog života. Ličilo je na Mariju da smakne kapu i pusti tala-sastu, đugu, vranu kosu da slobodno leti na vetru. Samo što nije

zaigrala od nestrpljenja, zagledana krupnim i sjajnim očima u kopno pred sobom. Katalina podseti sebe da i Marija putuje u nepoznato. Od nje i drugih mladih pratilja infante očekivalo se da u Engleskoj nađu sebi muževe visokog roda. Ali dok se Katalina s budućnošću sučeljavala s nepobitnom zebnjom, Marija je jedva obuzdavala uzbuđenje.

„Uskoro ću se videti oči u oči s princom Arturom“, kaza Katalina. Bezbroj puta su joj pričali kako je njen verenik blistav princ, divan i otmen, s mnoštvom izuzetnih osobina, te da ga Englezi slave kao veliku nadu. „Molim se Bogu da mu budem po volji.“ I da sve protekne kako treba.

„Sudeći po pismima, jedva čeka da se upozna s Vašom visošću, kao što i vi jedva čekate da vidite njega. Imate sreće što dobijate muža koji vas voli.“ Marija se osmehnu sa ohrabrenjem – i ne baš malom ljubomorom.

„Ali kako može da me voli kad me nikad nije video uživo?“, upita Katalina, naglas izgovarajući brigu koju je dugo tajila u sebi. „Zar ga je baš toliko osvojio moj portret?“ Majstor Migel, dvorski slikar njene majke, savršeno je pogodio sličnost.

„Teška posla da je mogao ostati ravnodušan!“, reče Marija. „Vi ste prelepi.“

„On ima tek petnaest godina!“, odbrusi Katalina. „Gotovo je godinu dana mlađi od mene. Mislim da su mu kazivali šta da piše, baš kao meni. A i...“ – ujela se za usnu. „Strepim da je nezreo za svoje godine. Pamtiš da je moj dolazak bio odložen za godinu dana, dok ne bude spreman za ženidbu, pa onda opet odložen?“ Bili su to čudni pregovori, zaogrnuti tajnovitošću. Čak ni Mariji Katalina nije mogla da poveri svoje tajne sumnje da sa Arturom možda nije sve kako treba – i da joj je tek neko zastrašujuće nedelo konačno omogućilo dolazak u Englesku. Činilo joj se da će ih potvrditi ako ih izgovori naglas. „Makar sam tako dobila vremena da naučim francuski!“, vedro je pomislila. Supruga kralja Henrija i njegova majka ledi Margareta naročito su to zahtevale, pošto same nisu znale ni reč

španskog niti latinskog. I tražile su da Katalina odneguje naviku da pije vino, pošto je voda u Engleskoj nepitka. Poslušno se povinovala. Očekivala je mnoge takve zahteve i naloge koji će je pripremiti za život u Engleskoj, ali upućen joj je samo još jedan, i to takav da ju je neopisivo zabrinuo.

„Kralj Henri želi da zaboravim Španiju“, otkrila je Katalina. „Smatra da ću biti srećnija ako je se ne budem sećala. Tako je doktor De Puebla napisao mome ocu kralju.“ Doktor De Puebla bio je španski ambasador u Engleskoj i upravo je on pregovorima i ostvario taj brak.

„Kralj Henri vam misli dobro, u to sam uverena, visosti“, kaza Marija da joj ublaži brigu.

„Ja *nikada* neću moći da zaboravim svoju otadžbinu“, izjavi Katalina, a na oči joj navreše suze pri pomisli na zemlju njenog rođenja, „ali rešena sam da budem dobra Engleskinja.“ Zatrep-tala je da obuzda suze.

„Moramo se spremiti“, kaza. A onda, oponašajući svoju duenju, dodade: „Moram stalno imati na umu da od časa kad budem kročila na englesko tle, više nisam infanta Katalina, nego ledi Katarina, princeza od Velsa!“ Katalini je rečeno da njeno ime mora biti bliskije engleskom uhu kako bi bilo po volji budućim podanicima njenog muža, jer jednoga dana, kada kralj Henri bude umro, a princ Artur nasledio presto, ona će biti kraljica Engleske.

Marija se nasmeja – Katalina je zazvučala kao pljunuta donja Elvira! Katalina se osmehnu, ali kada je pošla prva niz strme stepenice što vode u krmeno nadgrađe, gde su njoj i damama iz njene pratnje bile dodeljene kabine, poslušno je odlučila da odsad pa nadalje sebe doživljava kao Katarinu.

Kabine su bile prepune i škripave, sa jedva dovoljno prostora za krevet s perinom, i neprijatno zagušljive posle četiri dana na moru. Sreća te su plovili glatko, za razliku od prethodnog putovanja, iz Korunje. Teško joj je bilo da poveruje da se na svoje putovanje u brak otisnula pre samo pet nedelja,

uzbuđena pomišlju da njen dugo očekivani novi život samo što nije započeo, a ipak i rastužena što odlazi iz rodne zemlje i od majke koju je volela i poštovala.

Posle četiri dana razbešnenog, burom dizanog mora, žal za domovinom izbledeo je i postao zanemarljiv kraj straha od utapanja i neprekidnog i nepravilnog gruvanja talasa. Katarina i njene dame jezivo su se, odvratno porazbolevale. Sve te sate koje je nameravala da posveti usavršavanju znanja engleskog jezika provela je ležeći kao proštac i pridržavajući se za drveni ležaj dok se brod propinjao i ponirao, u prestrašenim molitvama da bura stane. Najveći strah joj je bio da je tu buru poslao Bog kao kaznu za veliki greh koji je omogućio njenu udaju, te da će se svi podaviti. Ali Bog je, izgleda, svoju odmazdu čuvao za neki drugi dan. Nikada Katarina neće zaboraviti kakvo je olakšanje osetila kada je kapetan broda uspeo nekim čudom da pristane u Laredu; bila je puna pobožne zahvalnosti na četvoronedeljnom predahu dok su tamo silom prilika čekali da se more smiri. Bilo joj je mrsko da se ponovo ukrca, plašila se da još jednom poveri sebe nepredvidljivoj čudi voda Biskajskog zaliva i Engleskog kanala. Bogu hvala, bile su mirne, ali svejedno je strahovito patila od morske bolesti.

Katarina i Marija našle su donju Elviru u najvećoj kabini, koju je zauzimala sama Katarina. Njena duenja je poticala iz stare i uvažene kastiljske porodice; bila je odana kraljici Izabeli i rešena da obavi i svoju dužnost prema Izabelinoj kćeri. U odsustvu Katarinine majke, sada je u infantinom domaćinstvu zakon bila donja Elvirina reč. Bila je to stroga, ponosita žena na pragu šezdesete, prezrivog oka i oštrog jezika, previše budna da bi u njenom prisustvu bilo prijatno – i previše matora da bi pamtila kako je kad si mlad i vrčaš od života! Pa ipak, uprkos svoj toj strogosti i krutim životnim stavovima, kraljica joj je bespogovorno verovala i saopštila je Katarini da joj mora verovati i ona.

Katarina je posmatrala kako donja Elvira s mukom pokreće krupno telo po uskim prostorima kabine i kritičkim okom odmerava četiri haljine raširene preko kreveta i putnog kovčega, haljine od crveno-zlatnog damasta, tkane vune, najskuplje crne kadife, zlatotkanog platna. Kraljica Izabela je zapovedila da njena kći u Englesku krene odevena kako i priliči budućoj kraljici i platila je za raskošnu spremu koja će oslikati slavu i dostojanstvo Španije. Škrinje što su počivale u brodskom spremištu bile su nakrcane drugim velelepnim haljinama, donjim rubljem sa obrubima od tanane crne čipke, kapuljačama od kadife s našivenim ukrasima od zlata, srebra i bisera. Bili su tu i noćni ogrtači, obrubljeni čipkom za leto, krznom za zimu, šivene čarape i postavljene donje haljine, kao i krute, kitnjaste španske krinoline koje su Katarininim haljinama davale oblik zvona. U zaključanim i teškim škrinjama bilo je i zlatnog i srebrnog posuđa, koje je takođe spadalo u spremu, a i nakita. Uskliknula je od oduševljenja kad joj je majka pokazala prefinjeno izrađene ogrlice s dragim kamenjem, kitnjaste okovratnike, zlatne lance, raspeća i broševe kojima ju je snabdela.

Tada je kraljica Izabela položila preko kćerinih pruženih ruku predivno izvezenu košuljicu za krštenja. „Za tvoju decu“, rekla je. „Molim se Bogu da te blagoslovi mnoštvom lepih sinova. Nadam se da ćeš u Engleskoj biti izvor svakovrsne sreće.“

Katarini je došlo da zaplače dok se prisećala toga.

„Ova ovde“, reče duenja pokazujući ka damastnoj haljini, „ako Vaša visost odobrava?“

„Naravno“, potvrdi Katarina. Majka joj je naložila da u svemu mora imati vere u donja Elvirin sud.

Stajala je strpljivo dok su je tri dvorkinje – Marija de Salazar i bliznakinje po imenu Izabela i Blanka de Vargas – skidale u krinolinu i donju košulju da bi joj odenule donju haljinu i preko nje raskošnu gornju, sa uzicama na leđima i pritegnutim širokim visećim rukavima. Sama donja Elvira stavila je Katarini

oko vrata masivni zlatni okovratnik ukrašen draguljnim slovima K i narovima, princezinim ličnim amblemom.

„Nar označava plodnost“, rekla je kraljica Izabela. „Tvoja prva dužnost prema princu Arturu biće da mu rađaš sinove.“

Katarina je imala deset godina kad je načinjen taj okovratnik i kad je obezbeđivanje kraljevskih naslednika bilo daleka budućnost. Ali sad je žalila što ne zna nešto više o postupku začinjanja sinova. Majka i duenja su joj rekly da je suprugina dužnost da se pokori muževljevoj volji u svemu, te da se deca rađaju iz njegovog zadovoljstva. Majka joj je, pozivajući se na mnoge redove Svetog pisma, nešto malo i kazala o tome kako se začinju deca, ali i dalje je čitav taj posao zaogrtała ogromna misterija. Izabelin očigledni stid i eufemizmi kojima se poslužila zbunili su Katarinu i pokazali joj da pristojan svet o tako nečemu ne voli da priča. A ipak će za koju nedelju biti udata i znaće celu istinu.

Donja Elvira uze u ruke komad najfinijeg belog platna, raskošno obrubljenog. „Zapovest Njenog veličanstva glasi da Vaša visost u javnosti ide pod velom dok se ne uda“, podseti svoju štićenicu češljajući joj dugu kosu i nameštajući joj veo preko zlačane glave. I zbog toga je princezi, kad se pojavila na glavnoj palubi i videla mornare kako iskaču na prometni pristan da zabace debelu užad oko stubova i vežu brod uz dok, pogled na Plimut, na svetinu što se okupila da je pozdravi, na zastavice koje su veselo lepetale na vetru, bio zamagljen, ugrađen kroz nabore vela.

Čim je siz legao na svoje mesto, krenula je da se iskrcava njena svita, koju je uzvišeno predvodio junak Granade grof De Kabra, zapovednik njene pratnje. Sledio je Katarinin prvi komornik don Pedro Manrike, donja Elvirin muž, za njim drugi komornik Huan de Dijero, Katarinin kapelan Alesandro Đeraldini, tri biskupa i sva sila dama, dvorkinja, gospode i slugu, nagizdanih, u najfinijoj odeći i livrejama. Nek ne kaže

niko da su španski suvereni, Njihova najkatoličkija veličanstva kralj Ferdinand i kraljica Izabela, poslali svoju kćer u Englesku a da joj bilo šta nedostaje!

Poslednja je poslala Katarina u pratnji donje Elvire, čija je telesina prosto blistala u metrima zelenog damasta i crne kadi-fe, a seda kosa bila joj je prekrivena kabastom kapuljačom. Nakon iščekivanja ovog trenutka otkako zna za sebe – ili joj se makar tako činilo – Katarina je jedva verovala da je pristigao. Držala se s promišljenim dostojanstvom i ponosom, svesna da predstavlja svoje roditelje i Španiju, najveću silu hrišćanskog sveta. Pred njom je jačao odjek klicanja, a kad je stupila na suvo tle, iako joj se posle četiri dana pokreta na moru malčice vrtelo u glavi, osetila je likovanje ublaženo zadivljenošću. To je ta zemlja kojoj će jednog dana ona biti kraljica. Dao Bog da bude dostojna toga, i tog nepoznatog princa, njenog muža.

Gradonačelnik Plimuta i njegova braća, veličanstveni u skerletnim haljinama opšivenim krznom, čekali su da je pozdrave, duboko se klanjajući.

„Dobro došli, Vaša visosti“, zabubonjio je gradonačelnik. „Dobro došli u Englesku!“

„Hvala vam, čestita gospodo“, odvrati Katarina malčice se naklonivši glavom. Vežbala je te reči na putničkom brodu. Engleski nije govorila baš najbolje i imala je snažan strani naglasak, ali bila je rešena da ovlada njime.

Ljudi su grmeli u znak odobravanja. Neki su blenuli i upirali prstom u crnopute mavarske sluge u njenoj španskoj pratnji, ali većinom su se tiskali da bi ugrabili pogled na svoju novu princezu. Katarina se osećala poniženo što je postala žiža takvog besomučnog uzbuđenja, iako je znala da njen otac smatra kralja Engleske srećnikom zato što dobija za svoga sina nevestu iz Španije.

„Nisu mogli dočekati Vašu visost s većom radošću, pa sve i da ste sam Spasitelj sveta!“, uskliknu jedan od Katarinine gospode. Donja Elvira se namršti. Muškarci ne bi smeli tako prisno

da se obraćaju princezi. Ali čak je i strogu duenju zadovoljio prijem njene štićenice.

„Njegova milost kralj šalje svoj pozdrav, gospo“, kaza gradonačelnik. „Jedva čeka da vam lično poželi dobrodošlicu u Londonu, zajedno s princom Arturom. Ali zasad, na vaš užitek, Vašu visost čeka velika gozba.“

Katarina se osećala pomalo dezorijentisano; zemlja se i dalje uznemirujuće gibala. Ali nije smela da dozvoli da joj to odvuče pažnju od namere da ostavi lep utisak. „Molim vas, zahvalite gradonačelniku u moje ime“, obrati se don Pedru Manrikeu, koji je donekle znao engleski. „Biće mi čast da mu budem gost.“

Iza nje se čula vika jer je posada istovarala njene stvari sa broda. Grof De Kabra brižno je motrio dok su iznosili na kopno kovčege sa sto hiljada kruna, prvom ratom Katarininog miraza. Njegovo je zaduženje bilo da danonoćno nad njima bdi.

Sav sjajan i narastao od ponosa, gradonačelnik je sa očiglednim uživanjem poveo Katarinu na gozbu, pešice kroz slavljenički raspoloženu svetinu što je klicala. Potpuno su je zbunili prvi utisci o Plimutu i njegovim stanovnicima. U Španiji je navikla da vidi kamena pročelja kuća izgrađenih oko unutrašnjih dvorišta, dok su ovde ulice bile prepune zdepastih kuća od greda i lepa, od kojih su neke – one gospodskije – imale u prozorima blistava romboidna okna, a većina krovove od slame nad gornjim spratom, isturenim iznad uskih i zakrčenih putnih prolaza. Miris ribe prožimao je sve u toj uzavreloj luci. Zapanjeno je posmatrala kako žene neskriveno dočekuju pridošle mornare poljupcima u usta – i to javno! To nikad ne bi trpeli u Španiji, gde dame žive takoreći kao u samostanu i smatraju sebe srećnima ako im se dozvoli povremen pogled na svet sa balkona.

U jednom lepom velikom zdanju zvanom Dvorska kuća, okupili su se plemići i uvaženi stanovnici Devona, te su s poštovanjem stajali iza dugačkih stolova natovarenih probranim đakonijama. Svi se duboko pokloniše kad je Katarina

sa svojom svitom ušla u dvoranu, a onda se oglasi truba i izgovoriše molitvu.

Jedva je uspevala da jede. Još joj je pomalo bilo muka, jelo je imalo čudan izgled i ukus, a bilo joj je i teško da ga otmeno prenese od tanjira do usta jer joj je uporno smetao i sputavao je veo. Osećala se neprijatno što učestvuje u gozbi gde je posmatraju nepoznata gospoda, pošto se u Španiji najstrože čuvala privatnost mladih devojaka visokog roda. Ali očigledno se ovako radi u Engleskoj, te će morati da se privikne. Zato je preko svog komornika svima odgovarala na komplimente i svom snagom nastojala da bude učtiva i srdačna, prisećajući se koliko se njena majka trudila da u njenom prisustvu bude prijatno ljudima svih staleža. A kad je kucnuo čas da poželi zbogom dobrim stanovnicima Plimuta, Katarina je znala da su je prihvatili toplo zbog onog što je ona sama, a ne tek zbog onog što je po položaju.

Trenutno joj je najhitnije bilo da zahvali na srećnom dospeću u Englesku. Čim je izašla iz Dvorske kuće, upitala je da li bi mogla da ode do nekog svetilišta. Gradonačelnik ju je drage volje poveo u crkvu posvećenu Svetom Andreju, gde je okruglački i poprilično uzbuđeni niski sveštenik održao misu zarad nje. Klećala je prepuna ushićenja i zahvaljivala Bogu što je tako dobar prema njoj, moleći se da ne obruši na nju svoj gnev zbog potajnog greha što su ga počinili drugi njoj u korist, te da dobro prođe i svuda drugde u Engleskoj kao što je prošla ovde u Plimutu.

Ispred je čekala nosiljka s konjskom zapregom, a kraj nje uglednici Devona na konjima, spremni da se pridruže Katarininoj pratnji do Eksetera, gde će te večeri zanoćiti. Katarini je bilo draže da ostane u Plimutu i tu se odmori, ali gradonačelnik je predao donji Elviri pismo od doktora De Pueble, u kom je stajalo da kralj Engleske nestrpljivo čeka da je vidi, te da je već dovoljno čekaio i da zato ona mora produžiti na istok ka Londonu najbrže što može. Kad je ušla u nosiljku i udobno

se smestila na vezene svilene jastučice, donja Elvira, koja je engleski govorila dobro, zapovedi da se navuku zavese, pošto je španska etikecija zahtevala da niko ne vidi lice kraljevske neveste sve do venčanja.

Katarina nije mogla da zaspi. Vetrokaz na zvoniku Svete Marije Velike, odmah do sedišta Ekseterske dijeceze, uporno je škripao, te je poslala jednog slugu da se požali. Ali nije samo zbog vetrokaza bila budna. Nakon dva dana provedena u toj tuđoj zemlji, uhvatila je sebe kako plače u jastuk, prepuna neizdržive čežnje da bude kod kuće u Španiji i da vidi majku. A kad je pomislila na to kako mora da je samoj kraljici Izabeli sada kad je i poslednje njeno dete otišlo od nje, zaplakala je još jače. „*Madre, madre!*“, jecala je.

Jer otkako je znala za sebe, majka je bila vodilja njenog života, iako je Izabela često bivala zauzeta državnim poslovima i ratom. Vekovima su Španiju zaposedali Mavri, okrutni i surovi nevernici, u savezu s đavolom. Proganjali su Katarinu u detinjim noćnim morama, zastrašivali je isto koliko i El Roba Čikos, čovek za kog se pričalo da odnosi decu u džaku.

Katarina je s dojljinim mlekom posisala priču o tome kako su se stotinama godina vladari hrišćanskih kraljevstava na Španskom poluostrvu hrabro borili protiv Mavara, postepeno vraćajući vlast nad svojom zemljom, stopu po stopu. Pripovedali su joj o silnoj radosti kada su se uzeli njen otac, kralj od Aragona, i njena majka, kraljica od Kastilje, te ujedinili Španiju pod udruženom vladavinom. Oboje su vatreno nastojali da očiste zemlju od Mavara, pa je pred pobedonosnim samodršcima 1492. palo i poslednje neverničko kraljevstvo, Granada.

Katarina je tada imala šest godina, ali jasno je pamtila kako je prejahala preko reke Vege s roditeljima, bratom Huanom i sestrama, i sa strahopoštovanjem jedva čekala da ugleda veliki srebrni krst kralja Ferdinanda, postavljen na osmatračku kulu

dvorca u Alhambri, i kraljevski steg razvijen kraj njega. Bio je to signal da kraljevska povorka uđe u grad. Nikada neće zaboraviti kako se orio uzvik „Za kralja Ferdinanda i kraljicu Izabelu!“ iz grla stotina pobedonosnih posmatrača, niti kako su njeni otac i majka pali na kolena da zahvale Bogu što ih je udostojio te veličanstvene pobede.

Svi su tada bili na okupu, kraljevska deca. Tužna Izabela u udovičkoj crnini, u žalosti za Alfonsom Portugalskim, mužem s kojim je proživela svega sedam meseci, okrutno nastradalim u padu s konja; Huan, knez od Austrije, ljubljeni naslednik prestola – „moj anđeo“, kako ga je zvala majka; goropadna Huana, lepotica u porodici, strasna i puna čežnje da postane nevesta; blaga Marija; Katarina, najmlađa među svima njima. Bile su to srećne godine. Od osvajanja Granade pa nadalje, Katarina i njene sestre živlele su u Alhambri. Za decu je ta stara tvrđava bila čarobna i obožavala su da istražuju stare palate pune šarenih pločica i čudnovatih mavarskih ukrasa, paviljone, unutrašnja dvorišta pod svodovima, vodene vrtove s ribnjacima i svežim vodoskocima što prskaju, gde su nekada kalifi držali svoje hareme. Od pogleda na Sijera Nevadu iz palate zvane Heneralife, u koju su se svojevremeno sultani povlačili preko leta, zastajao je dah.

Ove hrišćanske princeze retko su izlazile iz svog sunčanog doma, sem prilikom značajnih državnih događaja gde se zahtevalo njihovo prisustvo, a Katarini se nije ni išlo nikuda odatle. Iznova se rasplakala sećajući se tih dugih, beskrajnih dana u Alhambri, kad je budućnost delovala tako daleko, a ona se zadovoljavala igrom u dvorištima ili se pak posvećivala učenju. Kako je tužno to što ne znaš koliko si srećan sve dok ne bude prekasno!

U veri da će princeze imati samo koristi od valjanog obrazovanja, majka je dodelila Katarini za učitelja bogobojažljivog Alesandra Đeraldinija. Naučio ju je da čita i piše, uputio je u latinski i u klasiku starog veka, davao joj pobožne knjige da

unapredi duh i nauči se vrlini. Sad je došao u Englesku kao njen kapelan. Od duenje je naučila da barata iglom i da igra, da plete čipke i veze složeni španski crni vez. Počinila bi greh gordosti kada bi rekla da lepo veze, ali nije se moglo poreći da je dobro ovladala tim umećem.

Ta godina u kojoj je navršila sedmo leto svog života bila je uzbudljiva. Nedugo po padu Granade, Kristobal Kolon* se vratio u Španiju i izvestio da je na drugom kraju Atlantskog okeana otkrio novi svet. Njegovo putovanje je finansirala kraljica Izabela, pa je zato upravo na španski dvor i doneo zlato i doveo domoroce koje je zarobio na svom putu. Tamnopusi divljaci bili su nesvakidašnje odeveni, ali delovali su prestrašeno i bolesno, kukavni bezbožnici. Katarini su bile draže divne ptice i biljke koje joj je Kolon pokazao, a oči su joj usplamtele od očekivanja još mnogih budućih putovanja. Učitelj joj je tuvio u glavu koliko je važno otkriće Kristobala Kolona, jer sada kad Turci drže istočno Sredozemlje, životno je značajno da se pronadu novi trgovački putevi do Istoka. I on se nada da će jednoga dana, govorio je otac Alesandro s dalekim pogledom u očima, posetiti taj čudesni novi svet i lično ga videti.

Bilo je neizbežno da se Katarinine starije sestre udaju i odu pre nje. Imala je deset godina kad je Huana željno otputovala u Flandriju da se uda za nadvojvodu Filipa Lepog, vojvodu Burgundije, i život je posle toga postao vrlo miran. Infanta Izabela je želela u samostan, da utopi svoj bol u molitvama, ali kralj Ferdinand nije hteo ni da čuje za to, pa je spakovana i poslata u Portugaliju da se uda za novog kralja Manuela, rođaka njenog pokojnog muža. Posle tri godine Izabela je umrla, Marija se udala za njenog udovca i Katarina je ostala sama-samcita.

To je bilo nakon velike tragedije koja je zadesila njenu porodicu. Još je oplakivala svoga divnog, junačnog brata Huana, koji je toliko obećavao, a umro je pre četiri godine, u cvetu

---

* Kristifor Kolumbo. (Prim. prev.)

mladosti, sa svega devetnaest leta. Roditelji su joj bili neutešni što su izgubili svoga anđela. Nežni Huan nije dugo bio oženjen živahnom mladom Margaretom Austrijskom, sestrom nadvojvode Filipa, a Katarina je čula glasine da je umro usled prenaprezanja u bračnoj postelji. Nije baš sasvim shvatala šta to znači, ali bila je bolno svesna – kao i svi ostali – da je Španija ostala bez muškog naslednika i da je sada Huana sledeća u redu za presto. Neuravnotežena, nesrećna Huana, čiji je temperament od detinjstva bio nestalan i kojoj je muž zagorčavao život svojim neverama.

Satrvena zebnjama i žalošću, kraljica Izabela je u potonjim godinama naglo ostarela. Njena nekada lepa put sad je bila podbula i izborana, zelenoplave oči zamutile su se od brige. Pa ipak je za Katarinu njena pobožna majka ostala savršen primer jedne hrišćanske kraljice. Bilo je onih što su govorili da žene ne bi trebalo da vladaju niti da raspolažu gospodarstvom nad muškarcima, ali Izabela im je dokazivala da nisu u pravu. Upravljala je svojim kraljevstvom, pa čak i vojske predvodila; nisu je mogle zaustaviti čak ni ženske krhkosti. Katarina je slušala kako je njena majka rodila Mariju za vreme pohoda na Mavre i za svega koji dan opet bila u sedlu.

Tačno je da Izabela nije imala mnogo vremena da ga posveti porodici, pa ipak je uvek volela svoju decu. Neprekidno se sterala za njihov napredak i lično im nadgledala školovanje kad god je mogla. Bila im je zastupnica, dok je njihovog lukavog, samoživog oca Ferdinanda više zanimalo kakve mu koristi mogu doneti rođena deca. Katarina je odgajena da poštuje i sluša oca, ali nije ga volela onako kao što je volela majku. Izabela je bila sve što je Katarina želela da bude, te je bila rešena da zauvek oponaša njen primer.

Uzbudila se kada joj je, malo pre no što će reći jedna drugoj zbogom (Bože, daj da to ne bude zauvek, molila se upravo Katarina), Izabela kazala: „Ti si, Katalina, od sve moje dece najviše nalik meni. Molim se da ti život bude srećniji.“ Katarina je u

tom času bila ubeđena da će biti srećniji, naročito s obzirom na to da iza nje stoje majčine molitve.

Nije želela da razmišlja o trenutku kad će morati da izgovori oproštajne reči. On je toliko puta odlagan da je već pomišljala da nikada neće ni doći. Ali neumitno je osvanuo dan kada je poslednji put klekla da primi majčin blagoslov, kad su je podigle ruke pune ljubavi i privile je u poslednji zagrljaj. I na to sećanje iznova je zaplakala u jastuk, razdirana čežnjom.

Te noći je na zaduženju bila dvorska dama Franseska de Kaseres. Spavala je na niskom ležaju kraj uznožja Katarininog kreveta, s tamnim uvojcima rasutim po jastuku, ali sada je sela, trljajući bademaste oči.

„Visosti? Šta nije u redu? Zašto plaćete?“

Katarini Franseska nije bila onoliko draga koliko Marija, ali osećala je potrebu da razgovara s nekim.

„Mislim da me je malčice uhvatila tuga za zavičajem“, šmrčnula je, nastojeći da se pribere. „Franseska, nedostaje li tebi tvoja majka?“

„Naravno, visosti“, odgovori Franseska. „Mislim da bi bilo neprirodno kad nam ne bi nedostajale.“

„Šta misliš, hoćemo li ikada više videti svoje majke?“, upita Katarina.

„Možda neko vreme nećemo, visosti. Ali princ Artur bi mogao jednog dana poželeti da poseti Španiju, ili će možda kraljica Izabela doći u Englesku.“

Katarina ojađeno pomisli kako ni za jedno ni drugo nema preterano mnogo izgleda. Nije pamtila da je majka ikada putovala iz Španije. I ponovo je preplavi potreba da bude uz Izabelu. Ako nastavim ovako, poludeću, reče u sebi. Njena baba je bila luda – sećala se kako je otišla starijoj kraljici Izabeli u sumorni zamak Arevalo i slušala staru gospu dok je pripovedala kako je proganjaju duhovi. Za mladu Katalinu bio je to zastrašujući doživljaj, takav da ga nikad nije zaboravila. A sad se šuškalo da Huana postaje još neuravnoteženija, da dobija nastupe besa

i nasrće na gospe na flamanskom dvoru zato što je na njima zastalo Filipovo oko. Dragi Bože, ne dozvoli da tako završim, nemo se pomoli Katarina.

Naterala je sebe da posveti misli princu Arturu. Čitavog života razmišljala je o njemu kao mužu, a ipak joj brak nije bio sklopljen preko posrednika sve do pre dve godine, i prethodne još jednom, čisto da bi se potvrdilo da je taj savez neraskidiv. Sad je kralj Henri planirao državni prijem i svadbu takve veličanstvenosti da nikad slična nije viđena u Engleskoj, iako su ga njeni roditelji ubeđivali da za to izdvoji tek skroman izdatak, pošto nisu želeli da njihova kći bude uzrok ma kakvog rashoda u novousvojenom kraljevstvu. No kralj je tako zahtevao, a Katarina je slutila i zašto. On je taj brak hteo da bi zapečatio svoj suverenitet, jer bio je kralj samo po osvajačkom pravu i trebao mu je odsjaj slave moćne Španije da bi ozakonio svoju titulu. Trošenje čitavog bogatstva na slavlja bilo je sitna cena za Ferdinandovo i Izabelino priznanje.

Znala je da je njen otac strepeo da engleski kralj nije siguran na svom prestolu. Henri je porazio kralja Ričarda u bici kod Bosvorta, pa ipak su do Španije doprli izveštaji da su preostali mnogi srodnici pokojnog kralja koji bi mogli polagati prava na krunu ili se za nju boriti, a bilo je i pretendena koji su pokušavali da svrgnu Henrija. No Ferdinand je prethodne godine kazao Katarini da u Engleskoj više nije ostala ni jedna jedina sumnjiva kap kraljevske krvi koja bi zapretila prestolu. Nije joj bilo drago da umuje o značenju tih reči, pa je uporno pokušavala da ih istisne iz glave. Ali nije mogla da zaboravi šaputanja o tome šta je kralj Henri uradio da to osigura...

Ponovo se zapitala kakav će biti Artur. Portret je prikazivao mladića rumenih obraza, žmirkavih očiju s teškim donjim kopcima, napućenih usta nalik ružinom pupoljku. Izgledao je strahovito mlad, strahovito ženskast, strahovito nenalik blistavom junaku kog su ljudi opisivali. Ali opet, portreti često lažu. Kao i ljudi, šaputao je neki glas u njoj.

Nije htela da ga sluša niti da mu posvećuje pažnju. To su noćna razmišljanja, a jutro je pametnije od večeri. Vetrokaz se u međuvremenu milostivo utišao. Franseska je pomalo hrkala, te Katarina odluči da i sama zaspi. Obrte se na drugu stranu i čvrsto zažmuri, upinjući se da misli samo na prijatne stvari.

U Dogmersfildu je Katarini bilo toliko hladno da nije prestajala da se tresе. U odaji na spratu Biskupskog dvora ogromna vatra gremela je uz dimnjak, pa je naredila da joj prevuku sto ispred ognjišta kako bi mogla da prepisuje rečenice na engleskom, ali iako joj se strana do vatre ugrijala, ostatak tela mrznuo joj se do kosti, a kad je morala da natera sebe da ustane i posluži se nokšiom sa sedištem u pregradi iza suprotnog ugla sobe, počeli su da joj cvokoću zubi. Zima je već snažno stezala, te se Katarina jače no ikad upinjala da ne priželjkuje povratak u toplije špansko podneblje. Kako će izdržavati mesece ove ledene, ljute zime?

U spavaćoj odaji, s dobro razbuktanom vatrom, bilo je tek za trun toplije. Marija ju je pripremala za krevet i samo što joj je razvezala uzice haljine, dole na kaldrmi začu se kloparanje mnogih kopita. Usledilo je komešanje i nekakav metež, a onda ispod njih odjeknu muški glas, ljutito povišen.

Koji minut potom, u spavaću sobu upade donja Elvira, zajapurenog lica, koje je obično bilo strogo, a njena uspravna prilika kostrešila se od gneva. Snažno je brektala.

„Došao je kralj s princom Arturom“, objavi hrapavim glasom. Katarina počе da drhti od treme, ali donja Elvira to ne primeti. „Njegovo veličanstvo se nečuvеno ponaša!“, penila je. „Rekli smo mu da se Vaša visost povukla na spavanje, ali on kaže kako želi da vas vidi. Kazah mu da ne možete nikoga da primite, nije prikladno, a on me tako mrko pogleda, kao da sam vas nekud čarolijom prenela.“

Dovoljno je zlo već bilo čuti da se kralj razljutio, a kamoli shvatiti da procena donje Elvire nije onako nepokolebljivo pouzdana kao što je Katarina oduvek verovala. Kao da su joj se temelji sveta odjednom izmakli ispod nogu. No baš nikako ne bi valjalo da uvredi kralja pri ovom prvom, ključnom susretu. Čitava njena budućnost počiva u njegovim rukama, on je ovde svemoćan, što ona pre svih drugih i te kako dobro zna. Gde je donji Elviri pamet?

„Moram da izađem pred Njegovo veličanstvo ako on tako zapoveda“, reče. „Marija, molim te, zaveži mi haljinu.“

Marija pođe da je poslušna, ali donja Elvira je zaustavi razjarenim pokretom.

„Vaša visost će ostati ovde!“, ostade pri svome, potpuno očigledno zgranuta prkosom na koji nije navikla. „Ovaj engleski kralj je prost, neotesan. Uprkos svemu što mi je vaša majka kraljica rekla da očekujem, on nema poštovanja prema španskim običajima! Zahteva da zna zašto mu ne dam da vas vidi, a kad sam mu rekla, on pita: 'Šta to nije u redu s princezom? Je li ružna, deformisana?' Visosti, ne bih to ponovila pred vama, ali treba da znate.“

Bilo je sve gore sa svakim časom. Donja Elvira će morati da shvati da su sad u Engleskoj i da neće uvek moći čvrsto da brani španske predstave o ceremonijalu. Činilo se da će duenjin nepodnošljivi ponos svakog časa uništiti godine brižljivih i ugladenih diplomatskih pregovora.

„A ja mu kažem“, nastavila je donja Elvira, „da u Španiji svaka mlada gospa mora biti pod velom kad je predstavljaju nekom gospodinu. Ponovila sam da ste se povukli na spavanje. A znate li šta on na to veli?“

Katarininu srce još više premre.

„Veli da je ovo Engleska i da će vas videti pa makar bili i u postelji. Kakva bruka i sramota! Došli smo među divljake!“

Ovo se moralo zaustaviti. „Donja Elvira“, odlučno reče Katarina, „kralj je meni svekar, a ovo jeste njegovo kraljevstvo.“

U obavezi smo da slušamo njegove zapovesti i držimo se engleskih običaja. Preklinjem vas, nemojte ružno o meni misliti, ali ja moram izaći po njegovoj zapovesti.“

Donja Elvira pogleda u nju kao u jagnje koje se upravo oglasilo rikom. Usledila je kratka, napregnuta tišina, a onda reče: „Ja nisam glupača, visosti. Nisam imala hrabrosti da se dalje raspravljam, čak ni da bih očuvala pristojnost, pa sam mu rekla da može da vidi Vašu visost. Nisam imala izbora, kao što i sami kažete! Marija – vežite tu haljinu i dajte mi veo.“ Pošto je povratila i potvrdila autoritet, dohvatila je češalj i krenula nimalo nežno da grebena njime Katarininu talasastu zlatnoriđu kosu, dugačku do kukova.

Katarina je stajala i strpljivo to snosila, posmatrajući se u ogledalu. Šta god rekla duenja, ako kralj zatraži od nje da digne veo, poslušaće ga. Majka će sigurno čuti za to – donja Elvira je revnosna u slanju izveštaja – ali Katarina se uzdala da će je razumeti. Izabela bi od nje i htela da se povinuje željama kralja Henrija. Zurila je u svoj odraz, a srce joj je lupalo; još je drhtala, mada ne samo od studeni u sobi. Jedino joj je ostajalo da se nada da će se kralju i princu Arturu svideti ono što će ugledati. Ljupko okruglo lice, okrugla mala brada, blage sive oči, meke usne i čisto čelo.

„Bude li zahtevao da dignete veo, visosti, imajte na umu šta sam vas učila o straži nad očima“, kaza donja Elvira hladnim glasom. „Držite ih čedno oborene, kako i priliči čestitoj devici! Ne piljite.“

Za tili čas je Katarina bila spremna, veo stavljen, a Marija joj uputi obešenjački osmeh i pohita niz stepenice da izvede kniks i pozove kralja da se popne u odaju njene gospodarice.

Još trenutak, koliko dok kucne srce, i Katarina će se naći oči u oči sa svojom sudbinom. A u njenu odaju je upravo ulazio otmeni grof De Kabra, ulagivački se klanjajući, a sa njime visok sredovečan čovek u jahaćem odelu, čizmama i ogrtaču za hladno vreme. Lice mu je bilo uglasto, nos isturen kao kljun,

kosa na krznenom okovratniku pepeljastoplava, proseda i retka, i bezmalo ju je proždrljivo odmeravao pronicljivim očima. Raskošna krzna i kadifena kapa sa ukrasom od dragulja nisu ostavljali sumnje u to da je posredi Njegova milost kralj Henri VII od Engleske, prvi vladalac dinastije Tjudora. Spustila se na kolena, a pratilje se povedoše njenim primerom.

„Dobro došli u moje kraljevstvo, princezo Katarina“, reče kralj. Kada je grof to preveo, Henri zakorači ka njoj, uhvati je za ruke i podiže je. Glas mu je bio visok ali muževan, bezmalo melodičan. Bilo joj je rečeno za njega da ima u sebi velške krvi, od očevih predaka, a Velšani su bili na glasu kao muzikalan narod.

Pre nego što je Katarina stigla da odgovori, kralj joj pusti ruke i podiže joj veo – pa se osmehnu.

„Izaslanici suverenâ nisu lagali“, oduševljeno reče. „Čuo sam za bogatstvo Španije, ali evo nam njenog najskupocenijeg blaga. Vaša visost je dvostruko dobrodošla zbog svoje lepote i svoga ljupkog lica.“ Podigao joj je šake i poljubio ih, a don Pedro Manrike prevede njegove reči.

„Zahvaljujem Vašoj milosti“, izdeklamova Katarina rečenicu koju je ranije uvežbala. Ne obraćajući pažnju na kameno lice donje Elvire, odvaži se da se osmehne.

„Pričali su mi da ne izgledate kao prava Špankinja“, kaza Henri. „Po toj riđoj kosi, vi ste Lankasterka, kao ja i Artur. Tako mi Boga, izgledate engleski isto koliko i mi! Srodstvo je jasno, pošto svi mi vodimo poreklo od starog Džona od Gonta i kralja Edvarda Trećeg! Nisam mogao naći prikladniju suprugu za svoga sina.“

„Veoma se ponosim svojom engleskom kraljevskom krvlju“, odgovori Katarina na španskom. „Krštena sam po svojoj prababi Katalini od Lankastera.“

„Po Gontovoj rođenoj kćeri! Lepo, lepo. Ali ne smete dozvoljavati starcu da vas zadržava od viđenja s mužem!“, veselo objavi kralj, pa se povuče u stranu i ukaza se jedan mlađić koji je stajao na vratima, okružen sa nekoliko uglednika.

Katarinina prva reakcija bila je užasnutost, premda se postarala da zadrži osmeh na licu. To jeste bio onaj momak sa slike, još malčice odrastao, ali ipak drugačiji. Princ Artur je bio visok, kestenjaste kose, kao i otac mu, i posedovao je ono samouvereno držanje kakvo je uobičajeno među ljudima rođenim u vladarskim porodicama, ali masivna putna odeća nije skrivala tankoću njegovih ruku i nogu. Visila je na njemu. Čak i pri svetlosti sveće, videlo se da mu obrazi uopšte nisu rumeni, već beli, s crvenim pečatima.

Ponovo je klekla. Artur joj uputi nesiguran osmeh, učtivo se pokloni, pa je diže na noge. Šake su mu bile hladnije od njenih. Potom se sagao da joj ovlašno okrzne usne poljupcem, baš kao što je videla da rade ljudi u Plimutu. U međuvremenu su joj objasnili da je u Engleskoj takav običaj. Nije se usuđivala da pogleda u donju Elviru.

Progovorivši na latinskom, Artur je upita da li je prijatno putovala. Glas mu je bio zvonak i melodičan. Uverila ga je, na istom jeziku, da je tako bilo.

„Svuda u Engleskoj primili su me s toplinom i lepom dobrodošlicom“, rekla je.

„Čuo sam da Vaša visost umalo nije doživela brodolom“, kaza Artur. „Svi smo se mnogo uznemirili, pa nam je laknulo kad je stigla vest da ste se iskricali zdravi i čitavi.“

„Bio je to strašan doživljaj“, odgovori Katarina, tragajući na njegovom licu za nekakvom iskrom topline, nekom naznakom da mu je privlačna.

„E pa, sad ste ovde“, odgovori Artur. Nespretno su se osmehivali jedno drugome u nedostatku nečeg što bi rekli, sve dok ih kralj ne izbavi, zatraživši vino kako bi proslavili taj srećni susret i povevši priču o rasipnim svadbenim slavljima koja je isplanirao.

Artur je malo govorio. Mada ju je učtivo upitao da li je dobila udoban smeštaj i kako joj deluje hrana u Engleskoj, uz druga slična ljubazna pitanja, Katarinu je obeshrabrila njegova uzdržanost. U poređenju sa srdačnom dobrodošlicom kralja

Henrija, njen muž je bio mlak. Pomišljala je na pisma koja je slao, onako puna žudnje da mu što pre dođe. Teško je sad bilo poverovati da ih je pisao on. Potpuno se obeshrabrila. Da li se razočarao njome? Nije uspevala da otkrije u njemu nimalo žara, nimalo one strasti kakvu je njen brat Huan od prvog trena pokazivao prema svojoj nevesti. Ali zato je u Arturu videla nešto drugo, isto što je svojevremeno sa zakašnjenjem primetila i kod Huana – znake rđavog zdravlja. Uistinu, Artur je toliko loše izgledao da se pobojala da ga muči nekakva jeziva boljka. No svejedno je to bio onaj mladić prema kojem je imala dužnost da ga voli kao muža. Majka je govorila da će na njoj biti da zadobije njegovu ljubav.

„Sigurno ste umorni od puta ovamo, gospodine“, reče, pomislivši kako latinski zvuči vrlo uštogljeno i iznova rešivši da nauči engleski najbrže što može. „Hladno je, a i tle je sigurno tvrdo za jahanje.“

„Ja sam se do kostiju smrzao, Vaša visosti“, priznade Artur. „Pretpostavljam da vam nakon Španije Engleska izgleda vrlo hladna.“

„I izgleda mi, ali već sam zavolela Englesku“, odgovori Katarina. To nije bilo baš suva istina, pošto je na svom dugom putu videla vrlo malo od zemlje, onako zatvorena u nosiljci, tek povremeno vireći kad se razmaknu zavese – ali zato je bilo taktično, a jednoga dana, ako je volja božja, biće i tačno. „Pridite vatri, gospodar“, pozva ga, pa primeti da ih kralj sa odobravanjem posmatra kako polaze zajedno kroz sobu. Artur prihvati čašu vina, otpi gutljaj i zakašlja se.

„Je li Vašoj visosti dobro?“, upita Katarina.

„Zimska reuma, ništa više“, odgovori on, opet kašljući.

„Onda se nadam da će vam uskoro biti bolje!“, vedro reče ona.

„Vaša visost je izuzetno ljubazna“, kaza Artur. „Oprostite mi ako vas nisam dočekao onako toplo kako je trebalo. Izmorilo me je jahanje do Isthempsteda i natrag, pošto sam se tamo sastao sa svojim ocem kraljem. Uskoro ću više ličiti na sebe i

biću prijatnije društvo, nadam se. Jeste mi drago što ste ovdje.“ Zarumeneo se, a Katarini se otkravi srce. Umor i možda stidljivost pogrešno je shvatila kao ravnodušnost. Odjednom se svet opet preokrenuo. Sve će biti u najboljem redu.

Već je bila ponoć kad su svi otišli na spavanje. Katarina je neizmerno uživala. Na kraljev zahtev, pozvala je svoje muzičare da zabave njega i Artura, pa je uz melodične zvuke oboa i trombona zajedno s damama odigrala sporu, dostojanstvenu pavanilju, sa dva udara po koraku. Donekle se povrativši nakon vina i sitnih kolača, Artur je poželeo da se priključi, pa su ga ona i njene dame naučile da odigra otmenu bahu. Posle toga, dok su svi tapšali, prineo je njenu ruku usnama i poljubio joj je.

Dok se sledećeg jutra opraštao od nje, delovao je malo bolje.

„Doviđenja, moja gospo“, kazao je na latinskom. „Jedva čekam da vas vidim u Londonu.“ Sagao se da joj poljubi ruku, poklonio se u odgovor na njen kniks, pa izašao da se pridruži svome ocu i sviti. Srce joj se ražalilo nad njim, nad tim nesrećnim, mršavim, bolešljivim momkom. Uputila je Bogu molitvu da mu brzo povrati zdravlje.

Drugo poglavlje

1501.

Uskoro će se bližiti Londonu. Te noći će biti smešteni u Kingstonu, a sutradan prespavati u dvorcu kenterberijskog nadbiskupa u Lambetu, odmah južno od velike reke Temze. Pratili su njen tok, vozeći se i jašući preko blago ustalasnih bregova Sarija. Zimski predeo bio je goletan i natušen, s nagoveštajem snega u vazduhu. Katarina je sedela šćućurena u nosiljci, zabundana u krzna sve do brade, i čeznula jedino za toplotom.

Iz daljine se čuo zvuk velikog broja konjanika koji su im išli u susret. Bili su sve bliži, te Katarina vide kroz tanki razmak u kožnim zavesama da svi jahači – prava-pravcata vojska – imaju na sebi crveno-crne livreve i da na njihovom čelu jašu dve gospodstveno odevene prilike: jedan mladić i jedan dečak, obojica ponositi i uspravni u sedlu. Kad su još malo prišli, mladi čovek, rumen i prilično punačak gospodin s kadifenim ogrtačem oivičnim i postavljenim samurovinom, dade ostalima znak da stanu.

„Gospodo, mi tražimo princezu od Velsa“, viknu. „Kraljeva milost poslala nas je da otpratimo njenu putnu družinu do Lambeta.

„Ovde sam, gospodine“, oglasi se Katarina povukavši u stranu zavesu nosiljke, a grof De Kabra priđe da bi joj poslužio kao tumač.

I muškarac i dečak smesta sjahaše, smakoše šešire s perjanicom, pa klekoše nasred druma.

„Edvard Staford, vojvoda od Bakingema, vama na službi, gospo“, izgovori rumeni čovek uz kitnjast pokret. „I imam čast predstaviti vam princa Henrija, vojvodu od Jorka, drugog kraljevog sina.“

Katarinine oči skrenuše ka dečaku što je klečao kraj njege. Bio je to lepo izrastao momčić, bucmastog, rumenog lica. Imao je žmirkave oči i skupljena mala usta kao i Artur, ali tu je sličnosti bio kraj. Dok je Artur bio bleđ i mršav, njegov brat je bio stamene građe i vrcao je od zdravlja; čak je i tako klečeći zračio krepkom snagom i samouverenošću. Nije bilo sumnje u to da je princ.

Zamolila ih je da ustanu, primetivši da princ Henri ima haljinu od izvrsnog skerleta ukrašenog hermelinom i da joj se osmehuje od uva do uva, bezočni mangup!

„Dobro došli u Englesku, Vaša visosti“, kaza on. Glas mu se još nije bio produbio, a ipak je iz njega izbijao autoritet. „Moj brat princ šalje pozdrave i zapoveda mi da kažem kako s nestrpljenjem broji dane do venčanja.“ Drski pogled princa Henrija nagoveštavao je da bi ih on sa još više žara brojao da je na Arturovom mestu. Koliko li godina ima ovaj momčić? Svakako je nemoguće da je pet godina mlađi od Artura, iako je bila sigurna da je tako čula. Ponaša se kao da ima šesnaest, a ne deset godina!

„Ako bi se Vaša visost udobno smestila u nosiljci, povelj bismo vas u Kingston“, kaza vojvoda od Bakingema. „Sve ranije se smrkava, pa će vam biti drago da imate krov nad glavom. Ako vam je bilo šta potrebno, samo pozovite.“

Katarina mu zahvali, navuče zavese i opet se ušuška u krzna. Princ Henri ju je pomalo rastrojio. Bio je naočit dečak, neporecivo dražestan, i čak i za to kratko vreme vodio je glavnu reč u njihovom kurtoaznom razgovoru. Artur je pak bio uzdržan i snebivljiv, pa je prosto morala da se zapita koliko

bi sve bilo drugačije da je verena s njegovim bratom. Da li bi osećala snažnije uzbuđenje? Snažnije strahopoštovanje? Osetila se nevernom već samo zato što je to pomislila. Kako može tako da razmišlja o detetu od deset godina? Pa ipak, bilo je vrlo lako prepoznati u tom dečaku budućeg muškarca. I zabrinulo ju je kad je shvatila koliko bi mlađi brat bez trunke napora mogao da zaseni Artura. Dao Bog da princ Henri ne bude preterano ambiciozan!

Katarina je stajala onoliko mirno koliko joj je to dozvoljavalo unutrašnje uzbuđenje, a donja Elvira i počasne dvorske dame pripremale su je za zvanični ulazak u grad London. Same već odevene u raskošne španske haljine ukrašene zlatarskim radom i vezom, pomogle su joj da ukorači u krinolinu širokih obruča, pritegle donju haljinu najjače što je Katarina mogla da izdrži, pa joj odozgo navukle tešku kadifenu haljinu sa zvonastim rukavima i širokom, nabranom suknjom.

Katarina se kritički osmotri u ogledalu, pri čemu ulovi Marijin pogled; njena prijateljica je prikivala osmejak.

„Ovako izgledam šira nego duža. Preniska sam za ovakvu opravu. Zašto ne mogu da obučem neku englesku haljinu?“

Donja Elvira se sablazni. „Zato što su one nepristojne, visosti!“, prasnu. Nije tajila svoj užas kad je videla da Engleskinje nose duboko izrezane haljine koje ocrtavaju figuru, bez krinolina. „A takođe, ovu haljinu je za vas odabrala vaša majka kraljica. Bila je preskupa!“ Donja Elvira je bila rđavo raspoložena. Debeli podvoljci su joj podrhtavali. Već je bila izgubila bitku u vezi s nosiljkom. Katarina je čvrsto rešila da kroz London projaše na konju da bi je narod video. Uporno je to zahtevala i isterala je svoje – ali i donja Elvira je odlučila da povрати autoritet.

„I ovo morate staviti!“, zapovedila je. „Ovo“ je bio šeširić pljosnatog klobuka i širokog oboda, nalik na kardinalski šešir. Duenja ga posadi Katarini na glavu, peko draguljima opšivene

mletačke platnene kapice, pa joj uveza zlatnu tračicu ispod brade. Bogu hvala, niko nije pominjao veo. Sreća te je novembarsko nebo bilo vedro, dan ne preterano hladan; polako se privikavala na englesku klimu, pa joj se činilo da će izdržati napolju bez ogrtača. Želela je da pred stanovništvom grada izgleda što lepše. Biće to njen dan. Kralj, kraljica i princ Artur neće u njemu imati nikakvu zvaničnu ulogu.

Ispred velikih vratnica Lambetskog dvorca, Katarinina španska svita – prelati, dostojanstvenici, plemići i vitezovi, svi raskošno odeveni u njenu čast – bila je obrazovala povorku. Nju samu je čekao parip pod veselom opravom i raskošno tapaciranim sedištem pričvršćenim za sedlo. Sa opreznim dostojanstvom, zastala je kraj njega, a tad ka njoj zakorači neki ružan, grbav čovečuljak oretke brade i kukastog nosa, u ogrtaču od žutog damasta. Donja Elvira, držeći se kruto i prezrivo, predstavi ga kao doktora De Pueblu. Doktor se duboko pokloni, s velikom učtivošću, i Katarina mu pruži ruku da je poljubi. Kao ambasador njenog oca na dvoru kralja Henrija, u velikoj meri je doprineo da za nju osvane ovaj dan – možda i u većoj meri nego što će ikada biti svesna. Zapitala se koliko je Puebla saučestvovao u mračnom nedelu koje je omogućilo njen brak. Sigurno i on ima svoje tajne. Pa ipak, nije bilo sumnje u to da je vešto vodio i okončao pregovore, pa je zato pretpostavljala da bi morala biti prepuna zahvalnosti. I više od toga, žalila ga je što je tako bogaljast i neugledan, i nadala se da ga njena duenja nije zbog toga uzela na zub.

„Ja ću biti pratilac Vaše visosti“, reče. Zasluživao je tu čast.

Čim je Katarina uzjahala, a mali pogureni doktor De Puebla se sa izvesnom mukom popeo na sopstvenog konja, povorka krenu dostojanstvenim korakom duž reke ka Sadarku. Puebla joj je usput pokazivao znamenitosti Londona. Na naspramnoj obali Katarina ugleda ogromnu Vestminstersku opatiju, koja se uzdizala nad vrletnim pinaklima i krovovima Vestminster-skog dvorca.